

EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A COVASNEI ȘI HARGHITEI AGRESATĂ ÎN DECLARAȚIILE ȘI ACȚIUNILE LIDERILOR UDMR

Un important demers a fost întreprins de Biserica Ortodoxă Română, prin înființarea Episcopiei Ortodoxe Române a Covasnei și Harghitei și alegerea ca prim Ierarh a Prea Sfințitului Ioan Selejan.¹ Era imposibil ca această acțiune să rămână fără un răspuns din partea liderilor de opinie ai majorității maghiare din zonă. Așa a început agresarea Bisericii, „cel mai periculos dușman al intereselor maghiare”.

Biserica românilor este considerată a fi „agresarea” maghiarilor trăitori pe aceste meleaguri și mai ales, a pământului „secuiesc”. Atacurile asupra ei s-au evidențiat mai ales în perioada Diktatului de la Viena din 1940, dar asta nu înseamnă că la mai mult de jumătate de veac de la acest act, Biserica este menajată. Întemeierea Episcopiei Ortodoxe Române a Covasnei și Harghitei a fost privită ca o mare jignire la adresa populației majoritare maghiare și ne-ortodoxe. Discursurile politicianilor maghiari se constituie adesea ca atacuri mincinoase îndreptate împotriva Episcopiei și a slujitorilor ei.

Apoi, una dintre temele predilecte ale unor ziariști din presa de limbă maghiară, cum sunt de pildă Sylvester Lajos și Simo Erzsebet de la „Haromszek”, o constituie expansiunea ortodoxiei în Transilvania. Principalele idei avansate în materialele pe care le semnează sunt:

- prezentarea Bisericii Ortodoxe ca „principal instrument de îndepărtare a celorlalte confesiuni și etnii”;

- susținerea că „expansiunea ortodoxismului reprezintă o direcție politică a statului”, cu sugerarea unor similitudini cu politicile anterioare;

- evidențierea unor presupuse efecte ale „asimilării” prin intermediul religiei și ale „colonizărilor masive” din perioada anterioară anului 1989: „alungarea maghiarimii”, „consolidarea în oameni a lipsei de perspectivă”, „distrugerea spirituală”, „fortarea nimicirii valorilor cetățenești”, prin elemente ce țin de retorica specifică propagandei naționalist-șovine;

- acreditarea ideii că statul român „sprijină bisericile ortodoxe din Secuime” prin alocare de la buget a unor fonduri „nu lipsite de importanță” în detrimentul minorităților naționale, „lczându-se astfel adânc drepturile lor și încălcându-se în același timp libertatea confesională”;

- se insinuează că, bucurându-se de susținerea Guvernului, Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei este deținătoarea unor averi uriașe („de sute de miliarde de lei”), și ca urmare „năvălește în forță în satele de pe Pământul Secuiesc”, „construiește pentru câțiva credincioși biserici grandioase în așezări pur maghiare”, „dorește să înalțe noi și noi catedrale la Sfântu Gheorghe și Miercurea-Ciuc”.

La 15 martie 1999, în Sf. Gheorghe, jud. Covasna, deputatul Marton Arpad a declarat într-un discurs: „*nu s-a hotărât nimic legat de soarta noastră, nu este asigurată egalitatea în fața Justiției, statutul cultelor religioase este umbrit de ortodoxism... pe noi ne păzesc cei în uniforme aduși din alte părți. Peste tot în pușcărie numai unguri sunt trimiși... Noi, maghiarii, trăim în România ca într-o închisoare*”.²

În 1999, Guvernul României a acordat Episcopiei un spațiu al BCR din Miercurea-Ciuc. Iată care sunt reacțiile președinților UDMR teritorial, respectiv municipal Ciuc, Biro Albin și Santha Pal Vilmos:

- Biro Albin, președintele UDMR teritorial Ciuc: „*Dacă cineva fură din avutul obștesc este închis. Tot din acest avut obștesc se poate face sau primi cadou, ceea ce este o ilegalitate, dar nu este o nelegiuire precum furtul. Caut o formă de protest...*”.

- Santha Pal Vilmos: „*Pe Pământul Secuiesc se desfășoară o politică intenționată de modificare a compoziției etnice, folosindu-se Biserica Ortodoxă, armata și poliția...*”.³

Câteva zile mai târziu, același Biro Albin declară cu ocazia alegerilor UDMR din 9 aprilie 1999, că s-a constituit la Miercurea Ciuc în UDMR un consiliu din 5 persoane care să elaboreze planuri strategice în vederea opririi extinderii ortodocșilor.⁴ Iată până unde poate merge agresiunea.

Un alt exemplu îl poate constitui articolul lui Nemeth Laszlo, „Maghiari în România”, care apare în „Haromszek” într-un număr mare de episoade. Iată un fragment:

„*Orașul transilvănean care inspiră cel mai mult încredere și care este cel mai simpatic dintre toate orașele maghiare pe care le-am văzut, este Tg. Mureș, capitala secuilor (...) Este o dovadă că noi am știut – și fără sași – să construim un*

oraș (...) Si acest oraș este stăpânit de români, dar viața îi poartă deocamdată întregi. Nu m-am mira ca unii să fie asimilați. În centru, au așezat cutia de rugăciuni ortodoxă, cu stereotipia-i caracteristică, sub biserica împrejmuată de ziduri, datând din timpul dinastiei arpadiene. Prin asta s-au făcut de râs tot ei, afișând simbolul domniei lor (...) Această vecinătate confruntă prezentul lor cu trecutul nostru. Nu este ea oare prea dură cu ei și prea favorabilă nouă ?”⁵

Același lucru îl constatăm și din articolul lui Sylvester Lajos din „Haromszek”, un redactor ce se face remarcat pentru atitudinea sa anti-românească și anti-ortodoxă în mai multe rânduri:

„Căzărțile, călugărițele colonizate în zonele în care minoritarii sunt majoritari, nu pot fi însă vândute Occidentului sub titlul de născociri vechi, demodate, ca în cazul minelor antipersonal. Ele nu sunt altceva decât niște mine puse sub picioarele noastre”⁶

Un atac deosebit de dur împotriva Bisericii românilor îl are ca autor pe cunoscutul Borbely Imre, care declară: „Biserica ortodoxă este foarte centralizată și funcționează într-un sistem ierarhic sever... Conform părerii lui Borbely Imre, religiile occidentale pun accent pe Dreptate-Adevăr, iar cea ortodoxă pe jumătate. În interesul unei cauze „bune”, religia ortodoxă acceptă chiar și Minciuna”⁷. Cu altă ocazie, el afirmă: „Ideologia noii dictaturi este etnocrăția bazată pe argumente istorice, combinată în ultima vreme cu mistica ortodoxă și cu doctrina imperială a României Mari (...) Ideologia discriminativă este utilizabilă împotriva tuturor grupurilor naționale ne-românești, ceea ce se și întâmplă într-o măsură mai mare sau mai mică. Principala țintă a discriminării este în momentul de față populația maghiară. Dezlănțuita campanie de propagandă și calomnie antimaghiară poate fi urmărită de la vârful puterii laice și bisericești până la presa centrală și televiziune”⁸.

Pe lângă faptul că-și dezinformează cititorii, o serie întreagă de cotidiane și săptămânale de limbă maghiară îndeamnă la agresiune și la manifestări anticivice. Iată un exemplu de dezinformare: „Acum un an și jumătate, Guvernul Văcăroiu a emis o hotărâre conform căreia cantina de lângă Hotelul Olt revine Episcopiei Ortodoxe din Miercurea-Ciuc. Această cantină este condusă de către BTT. Înainte cu câteva zile de a fi schimbat Guvernul, acesta ca un ultim gest a expediat o somație directorului Szoke Bela (BTT), în care solicită urgentarea procedurii de predare a cantinei. Conform informațiilor noas-

tre, Episcopia dorește să deschidă o școală de cantori (cântăreți) în această cantină. După cum am aflat de la Szoke Bela, îndeplinirea acestei decizii pe lângă alte dezavantaje ar însemna și trecerea în șomaj a unui număr de 10-12 persoane. De altfel, vinderea pe nimic a clădirilor și teritoriilor județului nostru este un sport popular în București. Că doar dacă Centrul nu poate da nimic, atunci măcar să ia tot ce se poate. Momentan noul Guvern se confruntă cu trei probleme sensibile: se așteaptă o rezolvare echitabilă a cazului „Strada Stejarului” din Odorheiu Secuiesc, să fie temperată dorința de extindere a Episcopiei ortodoxe și a Jandarmeriei de a prelua cele 7 hectare de pământ”⁹.

Un alt exemplu, îl constituie articolul lui Kadar Gyula, care se pare că nu a trecut pe la ora de istorie: „... este de datoria mea să prezint câteva aspecte reale ale trecutului. Datele din cartea „Studii privind istoria Pământului Secuiesc”, privind populația și istoria orașului Sfântu Gheorghe, dezminț acuzația de maghiarizare forțată, demonstrând chiar contrariul acesteia. Putem afla că majoritatea așezărilor secuiești au o vechime de 800 de ani, în timp ce așezările „populației băstinașe” sunt vechi doar de 100-300 de ani. Este adevărat și de înțeles faptul că în secolele trecute, câteva familii s-au stabilit în sate pur maghiare unde, în urma căsătoriilor, deci pe calea asimilării naturale și-au schimbat numele. Păstrându-și totuși religia, au trăit multă vreme ca o etnie diferită. Micile biserici, case de rugăciuni pe care și le-au construit – respectiv au fost construite pentru ei – s-au deteriorat în lipsa adepților și a proastei îngrijiri, la fel ca și majoritatea bisericilor construite la ordin în anii '30 de adepții teoriei rasiale, dar în bună parte din banii și cu munca maghiarilor”¹⁰.

Dezinformare se face și în legătură cu vizita Papei Ioan Paul al II-lea: „Este incredibil, dar vizita din luna mai a Papei Ioan Paul al II-lea face să se bănuiască faptul că prin analogie cu „statul național unitar” se va naște „și statul de credință unitară”. Se prea poate ca definirea statului în sine să se schimbe, introducându-se cuvântul de ortodox. Programul vizitei Papei dă posibilitatea, de altfel, de a deduce că în România a învins religia ortodoxă, nelăsându-l pe Sanctitatea Sa în apropierea zonelor locuite de greco-catolici și romano-catolici. Deși câte speranțe și-au pus în această vizită locuitorii de aici! (...) În Ardeal, atât în târguri, cât și la înmormântări, oamenii vorbesc despre acest lucru, puternic revoltați, pe tonuri aproape necuviincioase (...) Nu numai oamenii simpli fac acest lucru și

amenință – credem doar din cauza pomirilor de moment – că își vor schimba religia. Credința nu și-o vor schimba, dar confesiunea da”.¹¹

Un alt autor consideră că știe ce și cine este mai periculos pentru maghiarimea din România. Articolul său face pomenire de „toleranța” etniei maghiare, care dacă ar fi avut un Marton Aron în frunte, nici nu s-ar fi pomenit de existența plăcuțelor bilingve. Aviz politicianilor români: „UDMR-ul și din cadrul ei, în special aceia care, din cortul de la mare al reprezentanței intereselor maghiarilor din România, au vândut interesele maghiarilor de aici de acasă, ca pe niște vase de Corund. Cei care au introdus în numele toleranței episcopia ortodoxă la Miercurea-Ciuc, iar la Odorhei pe călugărițele catolice elenistice. Și aceia care pentru asta au primit bani buni, cât și mass media lor (!) care le-a cântat osanale pentru REALISMUL lor politic. Dacă în locul lui Kurko, Gall Gabor, Balogy Edgar, Kiraly, Fazekas, Luka, Domokos, Marko, Borbely, Frunda, Tokay, etc. ar fi fost Nyiro Joska și Marton Aron, atunci nu ar trebui să citim indicatoarele cu inscripție bilingvă, și nu ar trebui să ne rugăm pentru bunurile bisericești, pentru școlile noastre”.¹²

Un articol care atacă ortodoxia românească din Covasna și Harghita este și cel scris de Kovacs Andras în „Haromszek”. Iată cum vede un „intelectual” maghiar Biserica ortodoxă:

„(...) Pe porțiunea de drum dintre Brașov și Sfântu Gheorghe, călătorii se întreabă deseori ce anume strălucește sus, la marginea pădurii. Cupolele celor două turnuri și acoperișul bisericii în stil bizantin lucesc orbilor, ca și când ar dori într-adevăr să transmită lumii, îndeosebi populației din curbura munților, un mesaj.

În Transilvania, vârsta mănăstirilor, instituțiilor ordinelor călugărești, se măsoară de obicei în secole – o mare excepție constituindu-o instituțiile de acest gen ale bisericii ortodoxe. Cel care parcurge această provincie cu autoturismul, de la noi până la Satu Mare, rămâne uimit văzând câte biserici, catedrale, chiar mănăstiri ortodoxe se construiesc. Multe din acestea sunt pur și simplu niște complexe uriașe, ca de exemplu cea din Recea (...) Am citit într-o schiță istorică scrisă de Jako Zsigmond că cea mai importantă schimbare din acest secol al istoriei Transilvaniei este câștigarea de teren – în zonă – de către biserica ortodoxă. În ceea ce privește construcțiile, anul 1989 a fost parcă un semnal pentru biserica ortodoxă în vederea consfințirii transformării demografice de mari proporții, realizată de acest secol în societatea transilvăneană, respectiv a noii constelații a etniilor în scădere – în creștere din

punctul de vedere al numărului membrilor, imigrante-emigrante. S-au unit forțe mari, biserica de stat se bucură de încrederea și sprijinul total din partea bugetului – așa cum, nu o dată, a atenționat presa. Astfel, s-a întâmplat ca stilul arhitectural de orientare estică a înaintat până la granița ungară (...)

În pofta acoperișului strălucitor, mănăstirea de la Mărcuș este o soră mai modestă a celor amintite mai sus. Are 4-5 călugărițe și 2 popi (...) Mănăstirea construită la granița lingvistică reprezintă o modificare – ce nu trebuie subestimată – a ceea ce a existat aici anterior.

(...) Am spus că este o mănăstire modestă, însă clădirea modernă cu etaj, numeroasele încăperi și biserica de alături o fac să fie un loc de pelerinaj. Clădirea a fost construită în 4-5 ani și a costat probabil extrem de mult. Deși în sat se vorbea și de donații, miliardele de lei nu le putea da decât statul.

De pe deal se vede o panoramă minunată. Te pune pe gânduri faptul că zona și etnia care se văd de acolo se consacră unui alt rit.

În Transilvania, vârsta mănăstirilor se măsoară în secole. Pe clopotul din grădina mănăstirii din Mărcuș scrie: turnat în 1995 de cutare SRL din Brașov. Mănăstirile își au rădăcinile în trecut. Cele care nu au acest trecut, au fost construite pentru secolele viitoare. În acest context, trebuie ridicate și problemele obiectivelor strategice ale bisericii.

P.S. Valea Mare este de asemenea locul unei astfel de construcții. Din județul Harghita ne parvin știri asemănătoare. La adunarea generală anuală a noii episcopii ortodoxe, s-a arătat că în cele două județe se lucrează în total pe 100 de șantiere, renovând clădiri bisericești vechi sau construind altele noi”.¹³

Prin grija liderilor locali ai UDMR problematica bisericii ortodoxe din „secuime” a ajuns și în presa internațională. Astfel în „The Washington Post” din 11 februarie 2000 a apărut articolul „Biserica ortodoxă și statul român” în care se spune printre altele: „Construirea unei noi biserici ortodoxe în satul Chilieni, un sat de 700 de oameni din Transilvania, a început să ridice probleme întrucât majoritatea locuitorilor sunt de etnie maghiară. Acesta nu este singurul loc din România unde astfel de construcții de biserici au loc. În Harghita și Covasna, județe locuite în majoritate de etnici maghiari, Biserica Ortodoxă a demarat un ambițios program de construcții sprijinit de stat. Acest program prevede construirea a 65 de obiective, deși majoritatea maghiară

din zonă este preponderent protestantă sau romano-catolică.

Această „explozie” a construcțiilor bisericești a stârnit vechile teme despre încercarea guvernului român de a reprima sau de a expulza minoritatea maghiară de pe teritoriul României. Acest lucru a dat alarma la Budapesta. Un oficial maghiar responsabil pentru minoritatea maghiară a declarat că aceste acțiuni vizează schimbarea compoziției etnice. Prim-ministrul ungar Victor Orban a declarat că aceste construcții de biserici în Harghita și Covasna sunt luate în considerare, fiind o problemă ce îngrijorează. Cei care consideră aceste acțiuni drept tentative de românizare a minorității maghiare spun că au o mulțime de argumente de partea lor¹⁴.

Articolul menționat conține grave inadvertențe și informații care nu au nimic comun cu realitatea interconfesională și interetnică din județele Covasna și Harghita. Este adevărat că în satul Chilieni majoritatea locuitorilor sunt de etnie maghiară, dar tot atât de adevărat este faptul că în această localitate a existat una din cele mai vechi parohii ortodoxe din zonă, ai cărei credincioși au fost maghiarizați în decursul timpului. „Ambițiosul program de construcții sprijinit de stat” al Episcopiei ortodoxe din cele două județe nu prevede construirea a 65 de noi „obiective” religioase, ci efectuarea lucrărilor de consolidare, reparare și renovare în scopul

salvării de la dispariție a bisericilor ortodoxe care au avut de suferit în timpul ocupației horticiste (1940-1944) și a Regiunii Autonome Maghiare (1952-1968).

Referindu-se la organizarea Universității de vară Izvoru-Mureșului la mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” din această localitate, Magyari Lajos spune: „Punctul culminant al „jocurilor libere” de vară de la Izvoru-Mureșului este inaugurarea și sfințirea unei mănăstiri ortodoxe, un nou ghimpe, mai mult decât atât, o lovitură de pumnal în corpul secuimii... Stii ei ce fac! La o cucerire atât de dură, atât de sălbatică, pe pământul secuiesc nu s-au gândit nici chiar în euforia de la Trianon! Atunci au construit biserici ortodoxe din banii și cu munca comunităților secuiești-iar acum, din bugetul de stat. Această cale este mai scurtă.”¹⁵.

Un asemenea discurs nu a rămas fără urmări. În toamna anului 2000 incinta mănăstirii a fost violentată de persoane aflate într-o mașină cu număr de Ungaria, iar pe zidurile mănăstirii au fost scrise sloganuri incitatoare și injurioase.

Cele câteva exemple prezentate îndeamnă la reflecție, dar și la acțiune din partea opiniei publice, societății civile și a tuturor celor care au răspunderi pe linia normalizării climatului de conviețuire interetnică și interconfesională din această parte de țară, din inima României.

Note

1. Prof. MIRCEA SFÂRLEA, „Românii din Sfânta Episcopie a Covasnei și Harghitei”, Colecția „Spiritualitate românească”, nr. 2, Editat de Departamentul Informațiilor Publice, București, 1995, pp. 7-8.
2. AH, an XI, nr. 2134/2135, 19/20 martie 1999, p. 1.
3. SZONDY ZOLTAN, „Un cadou pentru Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei”, în „Hargita Nepe” apud GHEORGHE CHIPER, „Ei au dreptul la existență, dar nu la extindere” în AH, an XI, nr. 2138, 25 martie 1999, pp. 1-2.
4. „Extinderea ortodocșilor” în AH, an XI, nr. 2150, 14 aprilie 1999, p. 3.
5. NEMETH LASZLO, „Maghiari în România”, episodul 25 în „Haromszek”, nr. 1369, 28 februarie 1995.
6. SYLVESTER LAJOS, „Mine antipersonal” în „Haromszek”, nr. 2764, 29.09.1999, p. 3.
7. SZABO ARPAD, „România și integrarea euro-atlantică” în „Puls”, 41, 17-23 octombrie 1996, Odorhei.
8. BORBELY IMRE, „Leșirea din impas. Raport prezentat în

- fața Congresului UDMR, 24-26 mai 1991, Tg. Mureș” în „Puntea UDMR”, nr. 5 (15), iunie 1991, pp. 6-7.
9. SZONDY ZOLTAN, „Se extinde centrul Ortodoxiei?” în „Hargita Nepe”, nr. 250, 19.12.1996, p.
10. KADAR GYULA, „Maghiarizare forțată în Trei Scaune?” în „Haromszek”, nr. 1806, 8 august 1996, pp. 1-2.
11. SYLVESTER LAJOS, „Stat de religie unitară...” în „Haromszek”, nr. 2605, din 25.03.1999, p. 1.
12. I. E. MIKEHAZA, „Nu pot lăsa neamintit într-o propoziție / Ce și cine sunt cei mai periculoși pentru maghiarimea din România” în „Europai-Ido” nr. 10, 22.05-04.06.1999, p. 2.
13. KOVACS ANDRAS, „Construire de mănăstiri în Trei Scaune” în „Haromszek”, nr. 2711, 29 iulie 1999, p. 5.
14. IOAN LĂCĂTUȘU, „Naționalisme, comunicare interculturală, manipulare și conviețuire interetnică în arcul intracarpatic” în Cuvântul Nou din 29 februarie 2000, p. 3.
15. MAGYARI LAJOS, „Cotropitorii care se foiesc” în Haromszek, nr. 3035, din 17 august 2000, p. 5.

Abstract

Orthodox Bishopry of Covasna and Harghita attacked by UDMR's actions

The leaders of opinion of the Hungarian majority in the area started the aggression on the Orthodox Church after the founding of the Romanian Orthodox Bishopry of Covasna and Harghita and the appointment as First Hierarch of His Holiness Ioan Selejan.

These attacks "were materialized" in newspaper articles and public declarations in which the Orthodox Church is presented as "the instrument to remove the other confessions and ethnic communities". The authors sustain that "the expansion of orthodoxism represents a political direction of the state" and they suggest some similitude's with the previous politics. Some so-called effects of the "assimilation" through religion and of the "massive colonization" from the period previous to the year 1989 were obviously ill-willed. These newspaper articles and public declarations speak about the removal of the Hungarians, "the consolidations of the people's lack of perspectives", "the spiritual destruction", "the forced annihilation of the civic values", using elements which belong to the nationalist-chauvinist propaganda.

These few examples urge to reflection but also to action on behalf of the public opinion, the civic society and al those in charge with the normalization of the climate of interconfessional and interethnic companionship in the middle of Romania.

Alin Vasile Câmpeanu

Pr. Drd., Facultatea de Teologie Ortodoxă

„Andrei Saguna”

Sibiu, Str. Mitropoliei, Nr. 12

Tel.: 094/699059